

بہ نام خدا

داوری در حقوق ایران

محمد رحمانی

سرشناسه : رحمانی / محمد

عنوان و نام پدیدآور: داوری در حقوق ایران / محمد رحمانی

مشخصات نشر: تهران-البرز فرجاد ۱۳۹۹

مشخصات ظاهری: وزیری ۱۷۰ص

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۵۷۹-۹۷-۷

موضوع: داوری و جزا-ایران

موضوع: Arbitration and award--Iran

موضوع: رویه قضایی-ایران

موضوع: Jurisprudence--Ira.

رده بندی کنگ: KMH۱۸۲۹۰۰

رده بندی دیویی: ۹۰۷/۵۰۳۴۷

شماره کتابشناختی: ۶۲۰۴۳۹۰۱۰

عنوان: داوری در حقوق ایران

نویسنده: محمد رحمانی

مشخصات نشر: البرز فرجاد ۱۳۹۹

مشخصات ظاهری: وزیری ۱۷۰ص

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۹

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۵۷۹-۹۷-۷

چاپخانه / صحافی نگین

تیراژ: ۵۰

قیمت: ۳۴۰۰۰ تومان

انتشارات البرز فرجاد

تهران - ضلع شمال غربی پل سیدخندان - اول خیابان شقایق - بن بست اول - پلاک ۲ - واحد ۱۲

alborz22 887501@yahoo.com

۲۲۸۶۰۲۶۰- ۲۲۸۸۷۵۰۱

فہرست

۱۵.....	مقدمہ
۲۵.....	● بخش اول - کلیات (داوری و مزایای داوری)
۲۷.....	▲ فصل اول: داوری
۲۷.....	○ گفتار اول: تعریف داوری
۲۸.....	دوم: مفهوم اصطلاحی داوری
۲۸.....	سوم: مفهوم فقہی داوری
۳۰.....	○ گفتار دوم: تاریخچہ و ویژگی های داوری
۳۰.....	اول: تاریخچہ داوری
۳۱.....	دوم: ویژگی های داوری
۳۲.....	○ گفتار سوم: جایگاه داوری از جہت حقوقی
۳۲.....	اول: توافق داوری
۳۳.....	دوم: استقلال داوری
۳۴.....	سوم: مقام ناصب داور
۳۵.....	چهارم: آئین دادرسی داوری
۳۷.....	▲ فصل دوم: مزایا و معایب داوری
۳۷.....	○ گفتار اول: مزایای داوری نسبت بہ رسیدگی قضایی
۳۷.....	اول: رسیدگی بہ دعاوی
۳۷.....	دوم: تشریفات آئین دادرسی
۳۷.....	سوم: قرار کارشناسی داوران
۳۸.....	چهارم: تخصص داوری
۳۸.....	پنجم: ابطال رأی داوری
۳۸.....	ششم: ہزینہ داوری
۳۸.....	ہفتم: تمکین رأی داوری
۳۹.....	ہشتم: داور مرضی الطرفین

۳۹.....	نهم: اجرای احکام داوری
۳۹.....	دهم: اعتماد به داوری
۳۹.....	یازدهم: امانت در اسرار تجاری
۴۰.....	دوازدهم: فضای حاکم بر داوری
۴۰.....	سیزدهم: میانجی‌گری
۴۰.....	چهاردهم: دسترسی به داوری با رعایت اصل عدل و انصاف
۴۰.....	پانزدهم: ماهیت داوری
۴۱.....	شانزدهم: رأی داوری
۴۱.....	هفدهم: وکالت در جریان داوری
۴۱.....	هجدهم: داوری تجاری بین الملل
۴۲.....	نوزدهم: استقلال رأی داری
۴۲.....	بیستم: صلاحیت داوری
۴۲.....	بیست و یکم: اجرای آرای داوری
۴۲.....	بیست و دوم: آئین دادرسی در جریان داوری
۴۳.....	بیست و سوم: آرامش در فضای داوری
۴۳.....	○ گفتار دوم: معایب داوری
۴۳.....	اول: صلاحیت داور
۴۳.....	دوم: آئین دادرسی داوری
۴۳.....	سوم: عدم رجوع یکی از طرفین به داور
۴۴.....	چهارم: جلب ثالث در جریان داوری
۴۴.....	پنجم: محدودیت رسیدگی در داوری
۴۴.....	ششم: عدم تمکین نهادهای دولتی در رأی داوری
۴۴.....	هفتم: عدم بهره‌گیری از آراء وحدت رویه در صدور رأی داوری
۴۵.....	○ گفتار سوم: انتخاب داور
۴۵.....	اول: ارجاع توسط مراجع قضایی
۴۵.....	دوم: ارجاع به داوری در هنگام عقد قرارداد
۴۶.....	سوم: ارجاع به داوری در هنگام بروز اختلافات

- چهارم: ارجاع به داوری در هر مرحله از رسیدگی در مراجع قضایی ۴۷
- گفتار چهارم: شرایط داوری ۴۷
- ▲ فصل سوم: اقسام داوری ۴۹
- گفتار اول: داوری داخلی و داوری بین‌المللی ۴۹
- اول: داوری داخلی ۴۹
- دوم: داوری بین‌المللی ۴۹
- گفتار دوم: قرارداد تجاری بین‌المللی ۵۰
- اول: محل تجارت ۵۰
- دوم: محل داری ۵۰
- سوم: محل اجرای تعهدات ۵۱
- چهارم: تجار خارجی ۵۱
- گفتار سوم: داوری اختیاری و داوری اجباری ۵۱
- اول: داوری اختیاری ۵۱
- دوم: داوری اجباری ۵۱
- گفتار چهارم: داوری موردی و داوری سازمانی ۵۲
- اول: داوری موردی ۵۲
- دوم: داوری سازمانی ۵۲
- گفتار پنجم: داوری تجاری و داوری غیرتجاری ۵۵
- اول: داوری تجاری ۵۵
- دوم: داوری غیرتجاری یا داوری مدنی ۵۵
- گفتار ششم: نهادها و قوانین ناظر بر داوری ۵۶
- اول: قانون آئین دادرسی مدنی ۵۶
- دوم: قوانین داوری تجاری بین‌المللی ۵۶
- سوم: کنوانسیون شناسایی و اجرای آرای داوری خارجی ۵۷
- چهارم: نهادها و قوانین ناظر بر داوری ۵۷

۵۸	○ گفتار هفتم: موقعیت داور
۵۹	اول: هزینه و زمان رسیدگی به اختلافات از طریق داور
۶۰	دوم: خصوصی بودن و سادگی جریانات داور
۶۰	سوم: تخصص داور
۶۱	چهارم: امکان ارجاع به محاکم قضایی
۶۲	پنجم: موافقتنامه داور
۶۵	ششم: چه کسی میتواند داور باشد؟
۶۶	هفتم: مقام نصب کننده داور
۶۷	هشتم: مصریّت داوران
۶۸	نهم: صلاحیت داور
۶۹	دهم: بی طرفی و کفایت داور
۷۰	یازدهم: فوت داور
۷۱	● بخش دوم – موقعیت و جایگاه داور
۷۳	▲ فصل اول: قرارداد داور
۷۴	◆ مبحث اول: موقعیت داور
۷۴	○ گفتار اول: انتخاب داوران
۷۴	اول: انتخاب داور
۷۴	دوم: انتخاب داور توسط اصحاب دعوی
۷۵	سوم: تعیین داور توسط شخص ثالث
۷۵	چهارم: تعیین داور توسط دادگاه
۷۵	○ گفتار دوم: تعداد داوران
۷۶	یکم: توافق بر تعداد داوران
۷۶	دوم: تعداد حقوقی داوران
۷۶	سوم: تعداد داوران در صورت عدم توافق در قرارداد داور
۷۶	چهارم: داور واحد
۷۷	پنجم: هیأت سه نفره داور

۷۷.....	ششم: روش دو گانه در انتخاب تعداد داوران
۷۷.....	○ گفتار سوم: انتخاب داوری در حل و فصل اختلافات
۷۷.....	یکم: انتخاب داور قبل از بروز اختلاف
۷۸.....	دوم: انتخاب داور بعد از بروز اختلاف
۷۸.....	سوم: جرح داور
۷۹.....	چهارم: شرایط داور مجروح
۸۰.....	◆ مبحث دوم: جایگاه داوری
۸۱.....	○ گفتار اول: قرارداد داوری Arbitration contract
۸۱.....	یکم: داوری
۸۱.....	دوم: میانجی گری
۸۲.....	سوم: انعقاد قرارداد داوری
۸۳.....	○ گفتار دوم: شروع ابلاغ و مراجعت دیوان داوری
۸۳.....	یکم: شروع جریان داوری
۸۴.....	دوم: درخواست داوری
۸۵.....	سوم: مقررات داوری اتاق بازرگانی بین المللی
۸۵.....	چهارم: قانون داوری تجاری بین المللی
۸۶.....	پنجم: ابلاغ اوراق و اخطاریه ها
۸۷.....	● بخش سوم: رأی داوری و آثار حقوقی آرای داوری
۸۹.....	▲ فصل اول: ارزیابی و آثار رأی داور
۸۹.....	◆ مبحث اول: آرای داوری
۸۹.....	○ گفتار اول: صدور قرار و حکم
۸۹.....	اول: محتوای رأی داوری
۹۰.....	دوم: اوصاف رأی داوری
۹۲.....	سوم: موضوع دعوا و درخواست طرفین
۹۲.....	چهار: جهات، دلایل، مستندات، اصول و مواد قانونی که رأی براساس آنها صادر می شود.
۹۳.....	○ گفتار دوم: آثار رأی داوری

۹۳.....	اول: اثر نسبی و اعتراض ثالث
۹۴.....	دوم: بررسی توان اثباتی و توان اجرایی رأی داوری
۹۵.....	سوم: رأی داور و اعتبار امر مختومه
۹۵.....	چهارم: قابلیت شکایت (اعتراض)
۹۶.....	پنجم: فراغ داور
۹۶.....	○ گفتار سوم: نقاط ضعف قانونی در ارجاع اختلافات به داوری
۱۰۲.....	▲ فصل دوم: ابطال رأی داوری
۱۰۲.....	○ گفتار اول: مفهوم ابطال و بطلان رأی داوری
۱۰۲.....	اول: رأی قابل ابطال و ابطال باطل
۱۰۳.....	دوم: نقش داوران در دعوی ابطال
۱۰۳.....	سوم: تعیین محدوده جهات نظار رأی داور
۱۰۴.....	○ گفتار دوم: ماهیت دعوای ابطال
۱۰۵.....	اول: مخالفت رأی داوری با قوانین مورد استناد
۱۰۵.....	دوم: مفهوم قانون و انواع آن
۱۰۵.....	سوم: قوانین تفسیری و قوانین آمره
۱۰۶.....	○ گفتار سوم: صدور رأی داور خارج از موضوع دادخواست
۱۰۶.....	اول: شرایط موضوع داوری
۱۰۸.....	○ گفتار چهارم: صدور رأی داور خارج از حدود اختیارات داوری
۱۰۹.....	○ گفتار پنجم: صدور رأی داور پس از انقضای مدت داوری
۱۱۰.....	○ گفتار ششم: مخالفت رأی داور با موارد ثبت شده در دفتر املاک یا بیع اسباب دعوا
۱۱۰.....	اول: بطلان رأی داور به سبب مخالفت با مندرجات دفتر املاک
۱۱۱.....	دوم: بطلان رأی داوری به سبب مخالفت با سند رسمی تنظیم شده و بین طرفین دعوا
۱۱۱.....	سوم: بطلان رأی به سبب مخالفت با مقررات مربوط به اموال غیر منقول
۱۱۲.....	○ گفتار هفتم: عدم جواز داور یا داوران در صدور رأی
۱۱۲.....	اول: شرایط اشخاصی که به عنوان داور انتخاب می شوند
۱۱۳.....	دوم: عدم اهلیت مطلق برای داوران

- گفتار هشتم: عدم اعتبار قرارداد رجوع به داوری ۱۱۳
- گفتار نهم: نظارت و مداخله احکام قضایی در فرایند ابطال آرای داوری ۱۱۴
- اول: اجرای رأی داوری ۱۱۶
- دوم: ابطال رأی داوری ۱۱۷
- سوم: قابلیت ابطال آرای داوری ۱۱۸
- چهارم: بطلان رأی داوری ۱۲۲
- پنجم: جریان اجرای رأی داوری ۱۲۶
- ▲ فصل سوم: قواعد دادرسی حاکم بر دعوای ابطال و آثار آن ۱۳۰
- ◆ مبحث اول: مهلت و مرجع صالح برای رسیدگی به دعوای ابطال ۱۳۰
- گفتار اول: مهلت طرح دعوای ابطال ۱۳۰
- گفتار دوم: مرجع صلاحیت دار برای رسیدگی به دعوای ابطال ۱۳۱
- گفتار سوم: ذینفع و خواهان دعوای ابطال ۱۳۱
- گفتار چهارم: مالی یا غیر مالی بودن دعوای ابطال ۱۳۲
- تشریفات رسیدگی به دعوای ابطال ۱۳۳
- گفتار اول: لزوم تقدیم دادخواست ۱۳۳
- اول: ایرادات مربوط به آئین دادرسی داوری ۱۳۳
- دوم: ایراد عدم مصونیت داور در صدور حکم داوری ۱۳۵
- سوم: بطلان دلیل با هر برهانی که باشد می تواند موجبات ابطال آرای داور را به وجود آورد ۱۴۰
- گفتار دوم: لزوم تشکیل جلسه رسیدگی ۱۴۷
- گفتار سوم: لزوم اخذ تأمین در دعوای ابطال ۱۴۷
- گفتار پنجم: اثر رأی باطل شده ۱۴۸
- گفتار ششم: تصحیح، تفسیر و تکمیل رأی داوری ۱۴۹
- گفتار هفتم: درخواست توقف اجرای رأی داور ۱۴۹
- گفتار هشتم: رسیدگی به ماهیت دعوا پس از ابطال رأی داور ۱۵۰
- گفتار نهم: ابطال بخشی از رأی داور و سرایت آن به بخش های دیگر ۱۵۰
- اول: رأی جزئی ۱۵۰

- دوم: زمان صدور رأی جزئی ۱۵۱
- سوم: ابطال کل آرای داوری ۱۵۲
- چهارم: تجدید نظر در رأی جزئی ۱۵۲
- گفتار دهم: تأثیر دعوای ابطال در اجرای رأی داوری ۱۵۲
- ◆ مبحث چهارم: ملاک‌های ماهوی ابطال آرای داوری ۱۵۳
- گفتار اول: ضوابط ابطال آرای داوری ۱۵۳
- اول: خلاف جد حق ۱۵۳
- دوم: موضوع داوری ۱۵۴
- سوم: حدود اختیارات داور ۱۵۵
- چهارم: آئین دادرسی داوری ۱۵۶
- پنجم: زمان داوری ۱۵۷
- ششم: مغایرت رأی داوری با سند استنادی ۱۵۷
- هفتم: شرایط داور ۱۵۷
- هشتم: اعتبار قرارداد داوری ۱۵۸
- گفتار دوم: میزان مداخله دادگاه در ابطال آرای داوری ۱۵۹
- اول: رأی داوری دادگاه شعبه ۲۷ مجتمع قضایی شهید بهشتی ۱۵۹
- دوم: رأی دادگاه ۱۶۰
- سوم: رأی دادگاه ۱۶۱
- نکاتی که باید بدانیم ۱۶۲
- منابع و مأخذ ۱۶۷

مقدمه

در جهت تحکیم جایگاه داوری در نظام حقوقی ایران ملاک‌های ابطال آرای داوری را تعمیم داده و با آنالیز ضوابط ابطال آرای داوری توسط دادگاه‌ها و میزان مداخله دادگاه‌ها در آرای صادر شده توسط داوران منافذ دخالت دادگاه‌ها در آرای داوری را بررسی نموده و چنانچه بتوانیم آرای صادره را محکم و متقن و مطابق با ضوابط و ملاک‌های قانونی مندرج در باب هفتم آئین دادرسی مدنی قرار دهیم. داوری در جایگاه رفیعی خواهد بود که مورد توجه و اعتماد طرفین دعوی قرار خواهد گرفت. در حقوق انگلیس نیز مطابق مواد ۶۷ و ۶۸ و ۶۹ قانون داوری سال ۱۹۲۶ دادگاه‌ها می‌توانند آرای داوری را ابطال نمایند.

بنابراین اگر آرای داوری با رعایت اصول عدل و انصاف و مطابق آئین دادرسی داوری مدون و کامل و جامع تدوین شده و در جامعه فایده‌سازی گردد می‌تواند جایگزین بسیار خوبی برای مراجعه به محاکم قضایی باشد.

در این مجموعه ارزیابی شرایط ابطال آرای داوری در حقوق ایران و انگلیس تمام ابعاد جریان داوری مورد بحث و بررسی کامل قرار گرفته و ملاک و ضوابط ابطال آرای داوری و میزان مداخله دادگاه‌ها در جهت تحکیم و مدلل نمودن آرای داوری مورد بحث و بررسی و ارزیابی قرار گرفته است.

یکی از دستاوردهای این کتاب آنالیز و کاوش در ماده ۴۸۹ آئین دادرسی مدنی بوده که موجبات ابطال آرای داوری را فراهم می‌سازد و چنانچه تمام جوانب و ابعاد مختلف حقوقی ابطال آرای داوری در این ماده واحده مورد توجه موشکافانه قرار بگیرد که البته

به صورت مبسوط در این پژوهش ارزیابی شده است آرای داوری از جایگاه بسیار محکم حقوقی برخوردار است که ابطال آن را دشوار می‌سازد.

از آنجایی که باب هفتم آئین‌نامه دادرسی مدنی در خصوص داوری بیان‌کننده همه احتیاجات و ضروریات داوری تجاری نمی‌باشد و مقررات تجارت بین‌المللی که برگرفته از مقررات نمونه آستیرال می‌باشد در بسیاری از موارد جوابگوی تجارت جهانی نیست و به دلی عدل و تسهیل در حل و فصل دعاوی، قانون‌گذار ما از برخی از قانون نمونه آستیرال منجر به عدم توسعه داوری در ایران شده است و سیستم‌های آموزشی و قضایی با بکار بستن برخی محدودیت‌ها در مورد داوری یا دخالت در امور مربوط بدان سبب چالش‌های فراوانی در داوری شده است. وجود ساختار واحد داوری و تدوین مقررات مخصوص داوری و ایجاد زیرساخت‌های داوری تخصصی و فرهنگ‌سازی داوری در ایجاد باور عمومی در ارجاع پرونده‌های قضایی به داوری کلیه موانع و کاهش اختلافات در دستگاه قضایی می‌باشد.

باید توجه داشت که بهترین راه حل فراگیر شدن بحث داوری عدم دخالت مراجع قضایی در حل و فصل اختلافات بوده و ارجاع آن به مراکز داوری می‌تواند راه‌گشای بسیاری از مشکلات قضایی باشد.

در این کتاب ابتدا کلیات مفاهیم داوری، تاریخچه داوری و ویژگی‌های داوری و همچنین انواع داوری‌های مورد و سازمانی، داوری‌های داخلی و بین‌المللی و داوری‌های احیاری و اختیاری مورد بحث قرار گرفته است.

در ادامه مزایا و معایب داوری و دلایل رجوع به داوری تعیین داوران و قواعد حاکم در مورد شرایط انعقاد داوری و داوران ارزیابی شده است.